

„Ғылыми талпай шауғанба“.

Ғылыми талпай шауғанба,

Орын талпай баптанба,

Құмарманшыл шаптанба,

Ойнап босқа кәсіре.

Бес күресден қашық бол,

Бес күресе ашық бол,

Адам бағам дөсенгіз.

Абай Құнанбайұлы

Абай - қазіргі қазақ әдебиетінде өзіндік қозғалысы бар өсиет тұлға. Оның шығармалары қазақ әдебиетінің даму жолында айрықша орын алған. (ақын). Абай - ұлт руханиятының жарық шығармашылығы және көрнекті тұлғасы, оның бізге қалдырған мұрасы - ұлттың құндылығы.

Абай Құнанбайұлы - 1845 жыл 10-тамызда дүниеге келген. Ол - ұстаз, ағартушы, философия, аудармашы, сазгер, ұстаз әрі ақын. Абайдың ақындық шығармаларында қазақ халқының пәлестік, қозғалыс, мәселелерді арқау іткен.

Ақын өлеңдерінің басы көпшілігі ақу, жыми тақурылында жазылған.

Ол өзінкі замандастарының, халқының нағандығы мен сау атаңдығына күйіне отырып, ішіндегі жақайқайынан тұрып оларды Абай ерекше айтуында, суреттей білген. Ақынның „Ғылыми талпай шауғанба“ атты өлеңінде артық ұрпақ пен өсиетің, мақтаншақтық, іштарлық, ерешелік пен өспірішіліктің адам бағасына ұлкен ұяң тилізетінін көрсетіп өспіріңді жазған. „Қалап, еубек, теру ой, Қанаат рақым, айлап қой“, - деп „Бес асыл істі“, бәйта айту керектігін айтқан.

Аты-жөні / Фамилия Имя

Класс

Облысы / Область

Предмет

ATR ATR ATR

ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника

Парақ / Страница №

Абай көз қарасы бойынша, өмірде мақсатқа жеткізетін көрсеткіш білім мен үнемі ізденіс. Көп оқып, көп білген еш дауытта артық болмайды, керісінше, сол арқасын кедергілерден өтуге болады. Әлими сол үшін "білімнің нәнін білген", - деп жазғанын адам өмірінде маңыздылығына аса назар аударады. Оқу-білім сарқылмайтын қазына. Білім нәнінде қайрат пен үміт сүйектің, тәуелділіктің керісінше Абай өз туындыларында түсіндіркен. Абай атамыз өз - қара сөзінде: Қашан бала, білім білімі жоқабатпен көксерлік болса, сонда қана онту адам аты болады, - деген.

Адамның қымы - білімі, ақыл ойы, адамдарға көз қарасы, адамгершілігі, құрметі қайраты, ақыл, әділеттілігі болса ол адам ешкірден қорқпайды - деп ойлаймын.

Қашан бұл Абай атамыздың - "Әлими таппай мақтанба" - өлеңі 1886 жыл нәнінде. Абай бұл өлеңінде қас ұрпаққа, "көкірегі әзімі, кеуімі ойып", адамдарға үміт артып, олардың құрметін өкітін, олардың өзін оқит мақсат - мұраттарына тартып ұштырды.

Қастардың елге көшкір тигізіп, адам сүйек етіп, қымын іздеп, білімге ұштыра, алға қарай ұштыра жеткізген табандылықтарын көрсетіп, алға қарай өздерін көзарт бағыт-белестерден көрсетуге көп өкітін тигізіп - Абай атамыз, жәні онту маңда, маңналы өлеңдері, қымы құдат жер беретін поэма-романдары. "Әлими таппай мақтанба, Әлими таппай бақтанба" - дегендеі Абай атамыздың айтырған келген ойы адам болса қымын білімге іздеп ұштыра тиге, ол мақсат-тартыта адам жерінде қана мақтантып өз білімдегі қазып, айта бер. Бұл айтырған арман - мақсаттарға білім-белестерге жетіп, шұңдар-ды бағындырып көтеріліп аштыра керек. Оларды білімге жеткіз-сөзге еріп, алға қойған мақсаттыңда ұштыра мақсат

Аты-жөні / Фамилия Имя

Класс

Облысы / Область

Предмет

ATR ATR ATR

ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған еріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Біздің кім баланымыз?! Абай атамыз өлеңдері бізге қым-қуат
қайрат беріп тұрғанда біздер кіміміз?!

„Бес нәрседен қашың ба, бес нәрсеге ояң ба,“ - деп адамның пен
адамгершілікті қозтайды. Яғни қашқан сөзге, қашқан зиянды істерге
ейіктелу, нағыз иі-істерге қарай қол тартып, адамдыққа-адамдық,
қайратшылыққа зер салып, адамшыл-қасиеттерді дәрмен, ұмысқа-жүрекке,
кішіге-ізет көрсетіп, өзгенен кейінкілерге өмілдетіп із-қандырып, адамдық-
тың тұлға көтеріп, өмілді-мен білімді іздеуге-шақырған.

Білімге өнер заманда,
қатп қалып нұршылық, - деп Абай хан айтқандай, Абай өлеңдерімен
ауылдап, білім құтып, ташып сүзек етсек, бәсекешілік қайнап тұрған
заманда „мұңды“ недетімімізге сенімдіміз!!! Осылай қортындылай
келіп осы бойынша адамдыққа, білімге, қайратты баура дарытқан,
настары асты мұрасын, оң ізін қандырып Абай атамыз өлең жандарын
арнағаны келеді!

Сөз мен-сенімді зр ақынға,
қашықтан қара өлең қанатында.
Үлп қашып бізге қандырып Абай атамыз,
Қазақ поэзиясында дара тұлға.

Мұңдап көп ақсатып азат тақты,
Ойлаған ақынның озып жеткен.
Ал үлп Абай атамыз ойлап жеткен,
Ақиқат бұрын-ақ қазақ қашып.

Аты-жөні / Фамилия Имя ..... Класс .....
Облысы / Область ..... Предмет .....

ATR ATR ATR ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № _____

Қара сөз, қара ояңы өрістеген,
Ір сөзінен таусылмас жеміс терем.
Қашық шіл қазанға қайран жұртты,
Дер келіретін: "у бар ма мен ішпеген".

Жұртты үшін жүздей бағыр жаңа алсам,
Абай сөзі менің күршімді жоқтар шам.
Ал мен үшін, арыстан бар ма дүкенің,
Кетіпке кіртім бағыр қалаңамы?!

Абай - атаң данасын ол қазақтың,
Абай - атаң азың ол қазақтың.
Осындай ұлт тұжырымдары болмаса егер,
Жылдармен көк байрақ - қазақтың!

Көзімізден жұртты төңір азат еткің,
Отаншын күйің келіп таңаптың.
Ір сөзіңнен ұяңдурған ұшың,
Ұшпай-абырай жасай берсең
Қазақтың!!!

„Дос-көңілдену күрмебі“ (С. Сейфуллин „Сыр сандық“ өлеңі)

Доссыз өмір-тұзсыз ас,
Достың құштың байқап аш
Қасың мақаш.

Адам өмірі достың ұзымдына тәуелді. Сол достықтың Сәкен Сейфуллиннің көңілі-күрі лирикасының ішіндегі „Сыр сандық“ өлеңінен таба аламыз. Адамдар арасындағы адам достық пен сөзін тағамының шерткен бұл шығармада ақын адамның рухани дүниесін бұл құздың басына төмендеген кілттеуші сыр сандыққа теңейді. Екінші бірі сол құздың басына шығып, сандықтың аша айналады. Оны жан сұрын терең ұғынған адам достар ғана аша айнады.

1926 жылы жазылған бұл өлеңді Сәкеннің өзі „Досқа жазылған хат“ деп атағанымен, кейін кеше халық арасында „Сыр сандық“ деген атпен әйгілі болды.

„Сыр сандықтың“ басты идеясы-дос қадірін білу, достыққа адалдық. Шынайы достық тұрақты терең таланған ақынның жан дүниесі таза, ешкімге құпия емес. Адамның пен арамдық, мансап пен ар-ұждан, достық пен қастықтың ара-жігін аша мазып, адам үшін құнды бағаның-достықтың ажырайды. Дос көңілін тау шыңындағы алтын сарайға, оның ішіндегі бала жетпес құймаға балайды. Тау шыңына шыққанмен, ол жерде кез келгеннің құлын ате бермес алтын құйма бар. Ал тіпін, құрманы талтотан, шынайы үндеспесен адамға алтын құйма аша айнамайды.

Автор өлеңде адам доспен қатар, аша достық да суреттейді. Аша достық тірлігі.- жемі таушыға, малт беретін таушыға ұқсас. Осы тұста С. Пташмановтың дерегін келтіруге болады. Ол: 1923 жылы Қызылжар губернияның ішкі істерінің бастығы болған Шәріпжан Пташев деген адам Сәкен Халық комиссарлар советінің председатели болып тұрған кезде оны вокзалда күтіп аша деп, әбгерленіп тұрп, ашын сіндіріп аша жаздаған екен. Кейін Сәкен бұл қызметтен босап

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

Аты-жөні / Фамилия Имя

Класс

Облысы / Область

Предмет

ATR ATR ATR

ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

кейде, барып ашандасуға да тараптанған. Тіпті, шақырып, келуге бала жұмсаған деп түсіндіреді. Оның мұндай қымысына шашанданып, сөзін келін ол тұрамы: „Үйіме табынып, өте тараптансаң маң екен. Бұнытыр мен кейде, айданнан шығам деп, айқын құратқан Мәріптан бұны мені шақырып, мұна құршадай баламн жіберіпті. Ендеше ол бұнытыр совнарқанды ешкімнен, ол мен бұны совнарқам ешкім. Бірақ сөзіндігімі өзгерген жоқ. Ендеше ол ит келе өзере қанда? Менің айымы, ол ұшық болсаң, шыр айынып айдан-артындам ұрап жүргізбейтін соңыр тауың, - деп жаздым.

Сөзін айтқандай, достық-баға жеттес құндылығы. Мән дүниеліктің сырғын, сыр сандығын намыз досқа ғана аша аламыз. Ұр адалының сырғы өзіне, содан соң сенген досына мәлім. Досыңа „сырын сақтамаймын“ - деп үзде беру асқан мақаткершілікті талап етеді. Бүгінгі заманда дос қадіріне тым кеш жететін пенделер жетеді. Дос жиналтып айтқым. Сол достың зарын шұң мен ұайымын ақылға әкелдірген ісін қатте, кеш түсінеміз. Сағай шымыс басып, ең мақым сыр сандығымыздан құр үзін қалқымыз. Бір кеш дүние...

Шығарманы негіз болған сандық, тау шымылданғы алтын құбыла, сол құбыладан құшбат оқасаудың сақтауы бәрі-бәрі ерекше ириқалмен жазылған. Оқиға тіріні „сырдың кінті қолсандықты“ екені және соны тапқан адамға „сандық іші құзғын-жасам, жасам жібек пердені. Тапқан құшбат сақтауым өкім“ екенін көреміз. Оның ішінде тағы „асам шын бар перкені“ дейді ақын.

Сұлу перкелер-адам балшығының жем қасиеттері. Ал перке деген не? Тұра мақымасында ат-мұрықалың оспауға тән терішін. Бір нотадан мақымасып, басқа перкелі басып, әдемі әуеннің жолын, ырғағын бұзасың. Ақынның айтқаны да осында.

Адамның маң дүниесін деп басып, достық

Аты-жөні / Фамилия Имя

Класс

Облысы / Область

Предмет

ATR ATR ATR

ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Қадір-қасиетін түсіне білу - бір қолбест.

Адамның ишын сыршын ашатын кілтті аузын ишын басындағы қоймадан өздейді. Өйткені адамның бет әлпетіне қарап бағалау қиын, адрешершілік нақты өмірлік жағдайда көрінеді. Сондықтан аузын сырды сандықпен ашықтырады және оны сарқаруаның бір бейік таңымдағын күз мартастың басына қойылған сандық ишын өздерге күйес берген.

Досты дұрыс таңдай білейік! Адам достар мен ашан достарды ашырата білетін түрісін басшы. Олардан аулақ болып, адам достың қадіріне жете білейікші!

Эссе

Қазақ елінің ұлттық идеясы - Мәңгілік ел

„Түркі халқының мұраты -
- мәңгілік ел“

Ттоныккөк

Мен тәуелсіз қазақ елінің ұланымын. Өзімнің осындай бейбіт елде, ерікті де тәуелсіз елде өмір сүріп жатқаныма қуанамын.

Бұл тәуелсіздікке ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы арманға еді.

Ұлан-байтақ жерімізді біздей ұрпақтарға үшін білектің күшімен, қайзаның ұшымен қорғап қалды. Міне тәуелсіздіктің оқ таңының атықанына 30-жылдан асты. Бүгінде қазақ елі 30 мемлекеттің арасына кіруге ұлттық жатыр. „Мәңгілік ел“ сөзінің басталуы тәлі тереңде жатыр.

Қазақ елінің идеясы - „Мәңгілік ел“ деп тұңғыш президентіміз айтқан.

Біздің жалпыұлттық идеямыз ежелден 13 ғасырдан бастау алады.

Тәуелсіздікке қол жеткізген сәттен бастап, өз елім жарық болашыққа

жетелен алғашық көшбасшымыз Нұрсұлтан Назарбаев. Ендігі

болашықымызда жетілдіру біздің қолымызда. Қазақ елі аз уақыт

ішінде бұрын-соңда болмаған табыстарға қол жеткізді. Қазақстанның

басты мақсаты - экономикаға дамыту. Мәңгілік елдің дамыған

мәңгі тіліде бауы шарт. Ана тіліміз мәңгілік елмен бірге

мәңгілік тіл балады. Өркендетті елдердің қатарына ену үшін

сапалы білім алып, оны ел мұратына пайдалына білу керек.

Ана-тілімізді де мәңгілік тіл ету - өз қолымызда.

Байлығымыз да, бақытымыз да балтан мәңгілік тәуелсіздігімізді

көздің қаршығандай сақтап біліміз керек.

Аты-жөні / Фамилия Имя .....

Класс .....

Облысы / Область .....

Предмет .....

ATR ATR ATR

ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Елтанұбада ұя идея - Еркіндік идеясы біздің елімізде қазақтан: „Отан үшін күрес - ерте тилен ұлес, деген қанатты сөзін еске салып тұратын болса - деген.

Қазақстан Республикасының - өзінің „Мәңгілік ел“ екендігін барлық ұлт-өкілдері дәлелдеді. Дәл осындай қарқынмен елімізді жаңартуымыз қажет. Біздің мәңгілік қазанамыз осы тәуелсіз мемлекет. Қашан да еліміздің дамуына үлесімізді қосу біздің міндетіміз. „Мәңгілік ел“ тәуелсіздікке бастар мол.

Елдігіміз бен туған тіліміз мәңгілік жасай берсін. Тәуелсіздігімізді сақтап, баламалымызда жарқан ету елімізді көркейтеу, сақтау.

Жатырлық пен ерік қазақ халқынан қалмаған дәстүр болса керек. Елімізде ынтымақ пен бірлік мақтан етуге тұрарлықтай.

Ынтымақ бар жерде бақат бар. Жасты міндет - мемлекеттің өркендеп өсуі. Мамунына өрнеі жарасқан тәуелсіздіктің қасиетті

Тұя мәңгі желбіресін, күніміз мәңгі сөнбесін! Осындай барлық жетістіктеріміз біздің бақатымыз. Мәңгілік сөзі ата-бабалардан

келе жатқан мәңгі әллейтін қазана. Елеулі еңбектер, қанатты сөздер осындай тәуелсіз бақатқа жетелеп отыр. Қандай да жағдай

болмаса „Мәңгілік ел“ үшін бар күш-жігерімізді аямауымыз керек. Жарқан болайықта әмір сүру барлық елдің арманы. Сол бір арман

қазіргі елімізде орын алып отыр. „Мәңгілік ел“ үшін күресіп, одан да биік белестерге жетуге тырмалымыз. Ең бастысы ұлтімізді үзбей

алға қадам басу керек. Мәңгі бейбітшілік елде қоржанымыз жүру бір бақат.

„Мәңгілік ел“ деген ата өшпей әрі қарай дамуға ат салысуымыз керек. Тәуелсіз еліміз жасай берсін!

«... Артау ғойлаи кітапта,
 Ғрнбей ақпа соруе" деген байырау ғанатта сөзіндегн неізі айра дүзірі ғалшаға-
 ыт кітап ақпа деген сұранаспен байланыстарып тарауда.

«... Артау ғойлаи кітапта,
 Ғрнбей ақпа соруе"
 Байы ғунағбайыра

Оу сөзінде ғалшағастарона, байлағарона, шәкірттеріне, Әрнмі ғалшағаста келешек ұрпақтарона дейін айтырн әрбір ұла сөзі, жазыса, «кітап» байла ғалшаға ғуауа ғалшағастау андасан жазығартау, бйліме барша жазығартау жүйн ашарн ғана байы апалығартау апалығартау келі сөздері шәкілік байла жазығартау. Қалып аралықат байлағартау байыға айтырн ғал жазығартау асаи ғалшағастаронау әрі бйлім ғалшағаст байла, саи бйлім мен аралықаттау әріктеретін - кітап. Ғалшағастау айтырн ақпа, ғуағарна байлағартау еу неізі тірегі байлаи кітаптау айтырн айра ғна ерекше. Қазірі ғалшаға кітаптау, кітап ақпа деген сұранас пен ғуағарнағастау ақпа мені ғалшаға алағартау. Бай сұранас пен ғуағарнағастау жазығартауға не асаи? Бай шәкілік жазығартау сұрағартау, шәкілік шәкілін табуға өзіме шәкіл еттім. Кітап ақпа бйлім ақпа, бйлімі ізгеу - аралы байлағартау берімен шәкілтер мен нақашеттердіз еу ғалшаға деп алағартау. Қазірі тақпа кітап ақпа деген сұранас. кәшім көншілтеді. Олау да сөздері, жазығартау ғалшағастаронау кітап аралықаттау кері жер ететін түрлі жағдайлар бар. Біріншіден, XXІ ғасыр - ақпарат пен техникашәкілдері ғалшаға ғалшаға. Қазірі түрлі ақпараттар әлеуметтік шәкіл бетінде тақпа түр. Байлаи ғалшаға электронды кітаптарға кітапшәкілге баруға керді кәшілдері.

Шешендік өнер - Халық данышы.

Қазақ халқының сөз өнері, шешендік өнері жайында терезнен ой, толғап, нақты тұжырымдар жасаған талымдардың бірі - Р. Сыздықова. Шешендік өнер дәстүрі тарихына келіп, шешендік өнермен шешендік сөз ұғымдарының ара-қатын анықратын көрсетеді. Бүгінгіше „шешендік сөз“ деген терминді бұрынғысынан шешендік өнердің іс жүзінде асқан нәтижесін атауға қолдану керек, яғни ролылар шұрасының бір оларын жәе қазіргі кезде шешен айтқан сөзді осылайша атау керекте, шешендік өнердің, сөзге шеберліктің өзін ең болса да өзгеше атуға қажет. Бұл ұғымға „шешендік“ деген абстрактті есімді тейіп, ол - „шешен сөйлеу“ деген алтын атау болса дейміз.

Қазақ шешендік өнері - қазақ халқындағы кең тараған өнер. Қазақ шешендік өнері бастап олар қайнар бұлақтары туркілік танымнан түптен жұртты, өзіндік ұлттық ерекшеліктерді, қасиеттерді бейне жинақтап, көркемдік қуаттық, тибраттық сарынымен дараланады, сондай ақ, аса бай поэтикалық тәсілмен өзгеше қызықты көрініс, халқымыздың рухани аумағына айналған көркемдік құбылыс.

Шешендік - қазақ елінің көнеден келе жатқан дәстүрлі тіл өнері.

Шешендік - сурет ұшырасатын қасиет, дарын. Шешендік сөз терің ойға, ұтқыр шешімге, талқыр қисықта құралады. Шешендік өнер мен бейік қалма-қол тұл айтылатын, сұрыпсалма жұрекжарды әділ сөздерге негіздейіп, шығармашылық сипатымен дараланады.

Шешендік өнеріне ерте замандардан ақ үлкен мән берілген. Ежелгі грек, рим елдерінде шешендік өнерді „риторика“ деген атпен жете пән ретінде оқыған. Қоғам заманда дарынды, қаблетті адамдарға мұқтаж. Дарынды адамдар қатары көбейту үшін олардың сөйлеу тілі мен дүниетанымын дамыту керек. Қазақ халқы қай заманда да сөйлеу мәнерін жоғары бағалау керек.

Аты-жөні / Фамилия Имя

Класс

Облысы / Область

Предмет

ATR ATR ATR

ATR ATR ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Шешендік сөздер - біздің асыл мұрамыз, қазынамыз, байлығымыз. Шешендік сөздер айқындалған тұжырымды ой арқылы алған адамгершілік қасиеттерге, ұлттық тәрбиеге баулиды. Шешендік сөздер ертегі-аңыздар мен халық поэзиясынан іріктеліп, сұрылталып, бейне отырып, халықтың бірнеше әрбей тіліміздің қалыптасуына себепкер болған. Қазіргі шешендік сөздері мазмұнына қарай шешендік арнау, шешендік талғау, шешендік дау деп үш тарауға бөлінеді.

Шешендік сөздер - халық даналығынан туған мұра, халықтың асыл қазынасы.

Шешендік сөздер - қожалы өміріне, табиғат құбылыстарына байланысты терек ой, бейнелі шебер тілмен айтылған халық шығармасы. Шешендік өнер - түп түпкісі ажал тұрған шәйдір бұлақтай таза, мұхиттай терек мәдениетімізбен рухани байлығымыздың айнасы. Еліміз тілді өнер ретінде қастерленген мұртшымыз шешендік өнерді қазарқтың маңдайына біткен бақ деп бағалаған. Бүгінгі Қазақстанда тіл - қазар елі үшін бағасын жоғалтпаған құндылығы болып табылады: „Өнер санды - қызыл тіл” деп қазар белер айтпаған.

Шешендік өнер - халық даналығы

Қазақ шешендік өнері - қазақ халықандығы кең тараған өнер. Қазақ шешендік өнері бастау аяқрай бұлақтарын түркілік таңқалдан түйткен тартып, өзіндік ұлттық ерекшеліктерді қасиеттерді бойына тинақтап, көркемдік құрамымен, айбараттық сарынымен дараданған сондай-ақ аса бай поэтикалық тілімен өзгеше қалыпта көрінген, халықшарық рухани азығына айналған көркемдік құбылыс. Сондықтан да баба мұрасы ұрпаққа ұлағат, кейінге аманат, кейер күнмен бірге тасайтын рухани асаи ұлағат. Қазақ шешендік өнері айтыс секілді. Шешендік өнер айтыс көбінесе дауларда өрбін дүшіді. Қазақ халық үлкенді сыйлап, кішіге қашқорлық тасайтын халық. Ата-бабаларымыз өзінің кеңеші ұрпақтарына қазақ сөздер айтып, оларда тақса тақса тәрбиелейді. Дау болған кезде Чипен ақсақалдарымыз өз ойларын ортаға салып, ақыл кеңестерін айтып, өз ойларымен бөліседі. Айтыста келетін болса бұл екі адамның еш алдында дайындықсыз, табан астында суырып салып айтатын өлеңдер. Сол кездегі айтыстар да сол қалпы, ақсақал айтқан күйінде, еш өзгеріссіз бізге жетті деп айта алмаймыз. Себебі айтыста жеткізуші ақсақалдарық барлық сөзін бұзатпай, өзгеріссіз жеткізіп бере алмайды. Шешендік өнер - тұр-тұнақ азып жатқан шешендік бұлақтың таза, мұхиттай терең мәдениетімізбен рухани байлығымыздың қынасы.

Еліміз тілді өнер ретінде қастерлеген, тұртымыз шешендік өнерді қазақтың маңдайына біткен бағ деп бағалаған. Бүгінгі Қазақстанда тіл - қазақ елі үшін бағасаң жоғалатпаған құндылық болып табылады.

«Өнер аяғы - қазақ тілі» деп қазақ бекер

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

Аты-жөні / Фамилия Имя

Класс

Облысы / Область

Предмет

ATR

ATR

ATR

ATR

ATR

ATR

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

айтпаған. Қоғам тарихына көз салсақ, қай халықтың бошыман күрдеі қоғамдық, мемлекеттік қайраткерлері, қойбасшалары, халықаралық ойға шебер, тілге шешен болған ба қайша. Қоғам қашанда дарында қабілетті адамдарға шұғыл. Дарынға адамдар адамдар қатарына көбейту үшін олардың сөйлеу тілі және танымын дамыту керек. Сондықтан біз, шұғыл негізгі халықаралық даңқпен айтқан шешендік сөздерінде тәжірибелі қарастырамыз. Қазіргі оғу кездегі тәрбиенің міндеті осы тақ татқан дүниені, даңққа құрайтын қанатты сөздерді, шағал шатайды, шешендік өнерді шешендік өнерді үйрету.

Шешендік - қазық халықтың көнеден келе жатқан кең тараған өнер. Қазық шешендік өнері - сирек ұшарасатан қасиет, дарын. Шешендік сөз терек ойға, ұтыр шешенге, тапқыр қисанға құралады. Шешендік өнер мен білік қойша, қой туып ойнайтын, суырапайша түркі жарды-дің сөздерге негізделіп, шағаршашылық сипатымен дамылады.

Шешендік өнеріне ерте замандардан-ақ үйреніп келіп берілген. Ежелгі грек, рим елдерінде шешендік өнерді "риторика" деген атпен атап берілген. Қоғам қашанда дарында, қабілетті адамдарға жоғары бағалайды. Қазық халықтың сөз өнері, шешендік өнері жайында терекпен ой толғап, нақта тұтырындар тасалаған халықаралық бірі - Э. Садықова. Автор шешендік өнер дәстүрі тарихына тоқтала келіп, шешендік өнер мен шешендік сөз ұғымдарының ара-тізін ажыратып көрсетеді. Біздіңше шешендік сөз деген терминде бұрынғыша шешендік өнердің іс жүзінде асқан нәтижелік атауға қалдыру керек, яғни риторика шұғылның бір тақырып және қазіргі кезде шешен айтқан сөзді осылайша атау керек те, шешендік өнердің, сөзге шеберліктің өзін осы бағытта өзгешелеу атау қажет. Бұл ұғымға

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

Аты-жөні / Фамилия Имя ..... Класс .....
 Облысы / Область ..... Предмет .....

ATR ATR ATR ATR ATR ATR

«шемендік» (сөз қилілерін) деген абстрактіі есімді тейіп, «шешен сөйлеу» деген аткінің атауы болса дейміз. Демек, тігізарай біз орас заманда «ораторское искусство, риторика, красноречие» деп түрлен категория сөз болған терде «шемендік сөз» деген тіркесті аткінің нәтижесі, материалы дегенге береміз,» - дейді автор.

Қазақтың шешендік сөз қилілерін тинақтап, жамақтың осы бір ерекше қасиетін байқаған, бағалаған белгілі талов В.В. Раглов: «... қырғаздар (қазақтың) өз көршілестерінен ұтында сөздік ұраштан тұған тауып қолдана білетін тапқырлықпен және керешет шешендігімен ерекше-ленеді,

Шешендік сөздер қазақ ауыз әдебиетінің күрделі де көркем бір саласы болып бөлінеді. Шынайы шешендік қилідан тұшады, өшірік елділардан, табиғи құбылыстардан тұада, көп жағдайда тітірбие мен сан рет қайталау арқылы өннен өтіп, жамақ шайындаған қазығай, даусыз ақылға айнолады.

«Түңген сөздің түбі бір,
 түң атаса майға су»

Майға су.